

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2011 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. D1-508
(Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2016 m. d. įsakymo Nr.
redakcija)

**APLINKOS APSAUGOS KRITERIJŲ, KURIUOS PERKANČIOSIOS ORGANIZACIJOS
TURI TAIKYTI PIRKAMOS PREKES, PASLAUGAS AR DARBUS,
TAIKYMO TVARKOS APRAŠAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIO NUOSTATOS**

1. Aplinkos apsaugos kriterijų, kuriuos perkančiosios organizacijos turi taikyti pirkamos prekes, paslaugas ar darbus, taikymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdant prekių, paslaugų ar darbų viešuosius pirkimus, tvarką ir rezultatų apskaičiavimą.

2. Tvarkos aprašas yra privalomas visoms perkančiosioms organizacijoms, vykdančioms žaliuosius viešuosius pirkimus.

3. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

3.1. Žaliasis pirkimas – toks viešasis pirkimas, kai perkančioji organizacija įrašo bent minimalius Aplinkos ministerijos nustatytus aplinkos apsaugos kriterijus į viešojo pirkimo dokumentus, pasirinkdama prekes, paslaugas ir darbus (toliau – Produktas) ne tik pagal jų kainą ir kokybę, bet ir daromą mažesnę poveikį aplinkai vienoje, keliuose ar visose produkto būvio fazėse, taip skatindama kurti kuo daugiau aplinkai palankių produktų;

3.2. Aplinkosauginė technologija - tai bet kokia technologija, kurios paskirtis yra išvengti poveikio aplinkai arba jį sumažinti bet kuriuo Produkto būvio ciklo etapu ar veiklos etapu;

3.3. Minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai - tai reikalavimai, sudaryti, atsižvelgiant į pagrindinius Produkto poveikio aplinkai veiksnius bei paprastą šių kriterijų taikymą: atitiktį šioms kriterijams lengva patikrinti, o pasiūlymų tiekėjams nereikia tam skirti daug papildomų pastangų. Minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai yra nustatyti aplinkos ministro įsakymu;

3.4. Išplėstiniai aplinkos apsaugos kriterijai - aukštesnio lygio reikalavimai Produktui, dėl kurių tiekėjai turi pateikti išsamesnę informaciją arba perkančiosios organizacijos turi taikyti sudėtingesnes tikrinimo procedūras. Išplėstiniai aplinkos apsaugos kriterijai yra nustatyti aplinkos ministro įsakymu;

3.5. Produkto būvio ciklo sąnaudos - apima pirkimo kainą ir su tuo susijusias sąnaudas (pavyzdžiui, pristatymo, montavimo, atidavimo naudoti), naudojimo sąnaudas (pavyzdžiui, elektros energiją, vandenį, atsargines dalis, techninę priežiūrą) ir naudojimo pabaigos sąnaudas (pavyzdžiui, išmontavimo, išvežimo, utilizavimo sąnaudas);

3.6. Darnieji viešieji pirkimai – viešieji pirkimai, kuriems taikomi reikalavimai, susiję su aplinkosauga, ekonominiu ir socialiniu vystymusi.

4. Kitos šiame Tvarkos apraše vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme vartojamas sąvokas.

II SKYRIUS

APLINKOS APSAUGOS KRITERIJŲ, KURIUOS PERKANČIOSIOS ORGANIZACIJOS TURI TAIKYTI PIRKIAMOS PREKES, PASLAUGAS AR DARBUS, TAIKymo TVARKA IR REZULTATŲ APSKAIČIAVIMAS

5. Žalieji pirkimai – darniųjų viešųjų pirkimų dalis – apsiriboja darniosios plėtros aplinkosaugos aspektu. Darnus vystymasis – pagrindinė ilgalaikė visuomenės raidos ideologija. Pagrindinės darnaus vystymosi nuostatos buvo suformuluotos pasaulio viršūnių susitikime Rio de Žaneire 1992 metais. Darnaus vystymosi koncepcijos pagrindą sudaro trys lygiaverčiai komponentai – aplinkosauga, ekonominis ir socialinis vystymasis. Viešieji pirkimai, kuriuos atliekant atsižvelgiama į visas šias tris sritis, įvardyti kaip darnieji viešieji pirkimai.

6. Atlikus žaliąjį pirkimą, įgyjamas Produktas, kuris, palyginti su kitu tą pačią funkciją atliekančiu produktu, pasižymi tuo, kad:

6.1. jam pagaminti, paslaugai teikti ar darbams atlikti sunaudojama mažiau gamtos išteklių ir mažiau teršiama aplinka;

6.2. jam pagaminti ir naudoti, paslaugai teikti ar darbams atlikti suvartojama mažiau elektros energijos, naudojami atsinaujinantys, ekologiški energijos ištekliai;

6.3. jis turi mažiau ar visai neturi pavojingų, toksinių ir aplinkos apsaugos požiūriu kenksmingų medžiagų;

6.4. jis tvirtas, ilgaamžis, funkcionalus, neteršia aplinkos ir nepavojingas sveikatai;

6.5. jis ar jo sudedamosios dalys tinkamos naudoti daug kartų;

6.6. virtęs atliekomis, tinkamas paruošti pakartotinai naudoti, perdirbti ar kitokiam naudojimui.

7. Didėjant žaliųjų pirkimų skaičiui, didėja aplinkai palankių prekių, paslaugų ar darbų paklausa, produktų rinka, pramonė skatinama plėtoti aplinkosaugines technologijas, skatinami prekių gamintojai, paslaugų tiekėjai kurti kuo daugiau aplinkai palankių produktų.

8. Viešasis pirkimas pripažįstamas „žaliu“, kai perkamas Produktas atitinka visus tam Produktui nustatytus ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu patvirtintus minimalius aplinkos apsaugos kriterijus.

9. Perkančioji organizacija, p organizuodama žaliąjį pirkimo vykdymą, iki žaliąjį pirkimo vykdymo turi apsvaustyti pirkimo objektą, įvertinti realius poreikius, galimybes pirkime taikyti aplinkos apsaugos kriterijus, naudotinas priemones norimam rezultatui pasiekti.

10. Rekomenduojama perkančiajai organizacijai, prieš vykdant Produkto žaliąjį pirkimą, atlikti tam tikrą rinkos tyrimą. Tai gali būti rinkos analizė – apibrėžtus poreikius tenkinančių rinkos galimybių bendro pobūdžio tyrimas, kuris padėtų išsiaiškinti galimus naudingus aplinkai sprendimus, jei jų yra, ir bendrą turimų pasiūlymų kainų lygį.

11. Perkančioji organizacija aplinkos apsaugos kriterijus gali suformuluoti:

11.1. apibūdindama pirkimo objektą;

11.2. nustatydamas minimalius tiekėjų kvalifikacijos reikalavimus ar kvalifikacinės atrankos kriterijus;

11.3. techninėse specifikacijose;

11.4. nustatydamas tiekėjų pateiktų pasiūlymų vertinimo kriterijus (vertinant pasiūlymus pagal ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų);

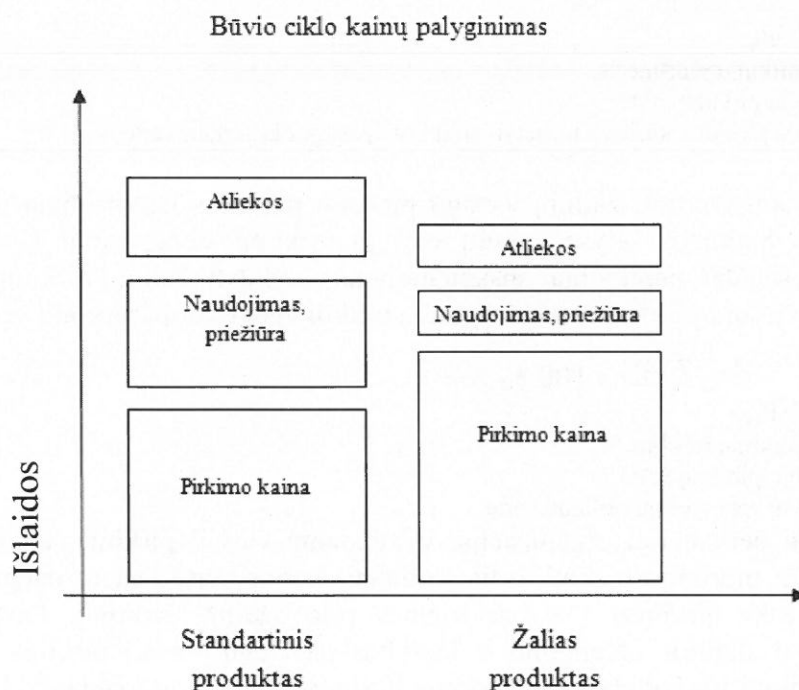
11.5. nustatydamas pirkimo sutarties sąlygas.

12. Perkančiosios organizacijos į viešojo pirkimo dokumentus be privalomų minimalių aplinkos apsaugos kriterijų gali įrašyti vieną, kelis ar visus Lietuvos Respublikos aplinkos ministro patvirtintus išplėstinius aplinkos apsaugos kriterijus arba kitus papildomus perkančiosios organizacijos nustatytus aplinkos apsaugos kriterijus.

13. Vykdydamas žaliuosius pirkimus, perkančioji organizacija, vertindama pasiūlymus pagal naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų:

13.1. gali tiekėjų prašyti pateikti alternatyvų žaliąjį pasiūlymą, jeigu ji nėra tikra, ar rinkoje yra žalių Produktų;

13.2. gali įvertinti Produkto būvio ciklo sąnaudas – produkto poveikį aplinkai per visą jo gyvavimo trukmę, taikant moksliskai pagrįstą būvio ciklo išlaidų apskaičiavimo metodiką ir neperkelti poveikio aplinkai iš vieno būvio ciklo etapo į kitą.

14. Perkančioji organizacija, vertindama tiekėjų kvalifikaciją, neturi atmesti pasiūlymo, jeigu tiekėjas nėra įsidieęs Europos Sąjungos aplinkos apsaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) ar ISO 14001, arba kitos lygiavertės, bet yra parengęs ir taiko kitas lygiavertes aplinkos apsaugos vadybos priemones. Kitos lygiavertės aplinkos apsaugos vadybos priemonės gali būti tiekėjo parengtų taikomų aplinkos apsaugos vadybos priemonių aprašymas, kuriame turėtų būti:

- 14.1. apibrėžta įmonės aplinkos apsaugos politika, patvirtinta įmonės vadovybės;
- 14.2. nustatyti reikšmingiausi aplinkos apsaugos aspektai, kuriems įtaką daro, gali daryti įmonės vykdoma veikla, ir šiuos aplinkos apsaugos aspektus reglamentuojantys teisės aktai;
- 14.3. aplinkosauginiai tikslai ir uždaviniai bei priemonės šiems tikslams pasiekti;
- 14.4. aplinkosauginių tikslų įgyvendinimo stebėseną – paskirti atsakingi asmenys, nustatyta jų atsakomybė, pareigos ir priemonių įgyvendinimo terminai;
- 14.5. parengtas aplinkosauginių ir avarinių situacijų valdymo planas;
- 14.6. aplinkosauginio gerinimo veiklos kontrolė (pvz., parengiamos kasmetinės ataskaitos, kurios pateikiamos, pristatomos įmonės vadovybei).

15. Perkančiosios organizacijos, atlikdamos Produktų, kuriems yra nustatyti aplinkos apsaugos kriterijai, viešuosius pirkimus, turi taikyti šiuos kriterijus kaip nurodyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. liepos 21 d. nutarimo Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 8 d. nutarimo Nr. 804 „Dėl Nacionalinės žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programos patvirtinimo“ ir jį keitusių nutarimų pripažinimo netekusiais galios“ 2 punkte. įstatymuose, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose ir kituose teisės aktuose.

16. Perkančioji organizacija įvykdytų žaliųjų pirkimų procentą skaičiuoja nuo tų prekių, paslaugų ar darbų viešųjų pirkimų, kuriems yra nustatyti aplinkos apsaugos kriterijai, skaičiaus ir vertės pagal formulę:

$$R_1 = \frac{\sum VP_s}{VP_s} \times 100 \%, \text{ kur}$$

R_1 – žaliųjų viešųjų pirkimų reikšmė %, kur

ŽVP_S – vykdytų žaliųjų pirkimų skaičius,

VP_S – vykdytų viešųjų pirkimų, kuriems nustatyti aplinkos apsaugos kriterijai, skaičius,

ir

$$R_2 = \frac{\check{ZVP}_V}{VP_V} \times 100 \%, \text{ kur}$$

R₂ – žaliųjų viešųjų pirkimų reikšmė %,

ŽVP_V – vykdytų žaliųjų pirkimų vertė,

VP_V – vykdytų viešųjų pirkimų, kuriems nustatyti aplinkos apsaugos kriterijai, vertė.

17. Siekiant įvertinti žaliųjų viešųjų pirkimų politikos įsitvirtinimą ir pažangą, užtikrinti vienodą Europos Sąjungos šalyse žaliųjų viešųjų pirkimų stebėseną ir lyginamąją analizę bei įvertinti poveikį pasiūlai, papildomai apskaičiuojamas įvykdytų žaliųjų pirkimų procentas, lyginant įvykdytų žaliųjų viešųjų pirkimų vertę su bendra atliktų visų viešųjų pirkimų verte:

$$R_3 = \frac{\check{ZVP}_V}{VP_{BV}} \times 100 \%, \text{ kur}$$

R₃ – žaliųjų viešųjų pirkimų reikšmė %,

ŽVP_V – vykdytų žaliųjų pirkimų vertė,

VP_{BV} – bendra vykdytų visų viešųjų pirkimų vertė.

18. Jeigu perkančioji organizacija, vykdydama viešąjį pirkimą, taiko aplinkos apsaugos kriterijus ne visam pirkimo objektui, o tik jo daliai, kurios vertė sudaro daugiau kaip 50 % visos pirkimo vertės, toks pirkimas yra priskiriamas prie „žalių“ pirkimų. Pavyzdžiui, perkančioji organizacija atliko studijos parengimo ir leidybos paslaugų viešąjį pirkimą. Aplinkos apsaugos kriterijai buvo taikyti tik leidybos paslaugoms ir šių paslaugų vertė sudarė 53 % bendros pirkimo vertės. Tokiu atveju, visas pirkimas (pagal vertę ir pagal skaičių) yra priskirtinas prie „žalių“ pirkimų.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Duomenis apie perkančiųjų organizacijų atliktus žaliuosius pirkimus kaupia Viešųjų pirkimų tarnyba, kuri kiekvienais metais stebėsenos duomenis pateikia Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai.

20. Europos Komisijos prašymu (atlikti perkančiųjų organizacijų apklausą, per praėjusių metų laikotarpį atliktų žaliųjų pirkimų tyrimą, atliktų žaliųjų pirkimų analizę ar kt.), Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija gali prašyti perkančiųjų organizacijų pateikti papildomus duomenis apie vykdytus žaliuosius pirkimus.

Aplinkos apsaugos agentūros
Teisės skyriaus vedėja

Aldona Teresė Kučinskienė

L. A. Gražulienė